

De wereld verklaren, de geschiedenis begrijpen, kunnen wij niet.

De diepten der wysheid Gods zijn ondoorzoe-
kelijk.

Er is geen wysgeerige Theodicea (Godsrecht-
vaardiging.)

In hoogste instantie rust het geloof, en ook het
verstand, in de onbegrijpelijkheid Gods.

Maar daarom is het redelijk verstand met het
feit van de ellende als zoodanig niet verlegen.

Terwijl het geweten de ellende kent en erkent
als vrucht van de zonde, ziet het geloovig
verstand het lyden als het kwade, dat God uit
liefde ten beste werkt, als behoorende tot de
dingen, die medewerken ten goede.

Schopenhauer heeft juist gezien, dat het aardich
geluk den mensch niet bevredigt.

Terwijl echter dit feit hem voert tot het athe-
istisch pessimisme, zien wij hierin een bewijs voor
de waarheid, dat de mensch tot God geschapen is.
Augustinus concludeerde uit deze werkelijkheid tot 't
beroemde: „De ziel vindt geen rust, tenzij zij rust
vindt in God”. Wil men de tegenstelling tusschen
het ware en het valsche pessimisme in één woord,
dan berhalen wij het Paulinische: „Want de droef-
heid naar God werkt eene onberouwelijke bekeer-
ing tot zaligheid: maar de droefheid der wereld
werkt den dood”.

B. W.

KRONIEK.

Mefisto en de crisis.

Terwijl de geleerden nog aan het delibereren
waren over de crisis, was de oplossing al gevon-
den. Het gebeurde niet allen dag, dat onder het
praten en delibereren Saguntum gered wordt.

Nu heeft de hoofdzetel-correspondent van „Het
Handelsblad” de crisis in verband gebracht met
Mefisto, den duivel van Goethe's Faust. Hij, ik
bedoel niet Mefisto met den paardepoot, maar den
paardepoot-ijzer-correspondent van „Het Handels-
blad”, hij schrijft:

„Waarijk, brengt heel deze crisishistorie, in haar
heden en verleden, ons niet in de sfeer van
Auerbachs Keller, waar de eene of andere Me-
fisto allen heeft betooverd tot verdwazing met
zijn spreuk:

Falsch Gebild und Wort
Said hier und dort!

— en waar men elkander voortdurend...
bij den neus neemt?”

De hoofdzetel-ling heeft dit beweerd met het oog
op de rechterzijde, waarvan de partijen elkaar tel-
kens een beetje om den tuin zouden geleid hebben.
Mogen we ons ook op Mefisto beroepen?

Laat het dan zóó mogen zijn.

Aan de mannen, die in Auerbachs Keller door
Mefisto's tooverij tot de wederzijdsche voor-den-
mal-houderij gebracht zijn, heeft hij, ik bedoel
weer: Mefisto, een liedje voorgezongen. Aldus:

Es war einmal ein König,
Der hatt' einen grossen Floh.
Den liebt' er gar nicht wenig,
Als wie seinen eignen Sohn.
Da rief er seinen Schneider,
Der Schneider kam heran:
Da misz dem Junker Kleider
Und misz ihm Hosen an!

In Sammet und in Seide
War er nun angetan,
Hatte Bänder auf dem Kleide,
Hatt' auch ein Kreuz daran,
Und war sogleich Minister,
Und hatt' einen grossen Stern.
Da wurden seine Geschwister
Bei Hof auch grosse Herren.

Und Herrn und Frauen am Hofe,
Die waren sehr geplagt,
Die Königin und die Zofe
Gestochen und gennagt,
Und durften sie nicht knicken,
Und weg sie jucken nicht,
Wir knicken und ersticken
Doch gleich, wenn einer sticht.

Deze duitsche woorden zijn moeilijk in 't hol-
landsch weer te geven. Maar ze komen ongeveer
hierop neer: dat men aan het hof wat al te veel
kennis maakte met een lastig insect, dat zoo graag
een ander bloed aftapt om er zelf op te teren;
een wezen, dat niet ophoudt met knauwen en
knippen en steken en prikken; dat voorts door
een onvergeeflijke vergissing aan den kant van
wie beter moesten weten, dit insect met eere ge-
tooid werd, zoodat sommigen het reeds zagen in
den minister-rok en met ministeriële staatsie, hoe-
zeer dit ook tegen de natuur des insects was;
dat zelfs de koningin niet van het insect wist af
te komen en tevergeefs dacht: had ik hem maar,
want dan had ik hem niet meer,.... maar
ik heb hem nog niet, daarom heb ik hem nog!

Aldus zong Mefisto in Auerbachs Keller. En de
mannen lachten om die erg domme koningin en
die onmachtige hofknecht. 't Was een domme lach,
zoo van de bittertafel. En in dwaze zelfverheffing,
maar nog vóór de betoovering, zongen zij:

LITERATUUR EN KUNST.

Van den Vlaamschen akker.

Alice Nahon, „Vondelingskens” en „Op
zachte Voorzeken”. Gedichten.

In Vlaanderen, het land van Guido Gezelle, leeft
nog altijd de geest van Gezelle.

Diezelfde inspiratieve kracht, die in het bekeude
„wonderjaar” 1859 bij vele van Gezelle's leerlin-
gen van het seminarie te Rousselaere het dichter-
lijk talent deed ontkiemen, en die bleef door-
werken, ook toen de miskende meester zweeg,
diezelfde kracht leeft nog!

Nog is er in de Vlaamsche kunst die groote
liefde voor het schoone land en z'n zoete tale,
nog is er de herinnering aan Vlaanderen's glo-
rius verleden en het vertrouwen op een blijde
toekomst en dat is de openbaring van den Ge-
zelle-geest, die het Vlaamsche volk weer aan zich-
zelf heeft ontdoet.

Er zijn ook in onze tijd nog Vlaamsche dichters,
die het instrument van den meester weten te
hanteeren, omdat ze van hem zelf het tokkelen
van de snaren hebben geleerd. Zoo iemand is
b.v. Caesar Gezelle, die nog pas met z'n bundeltje
„Herbloei” ons verblijdde, zoo waren Pol de Mont

Uitg. A. W. Sijthoff's Uitg.-Mij Leiden, 6e en 3e uitgave.

Wir knicken und ersticken
Doch gleich, wenn einer sticht!

Hetgeen, overgezet zijnde, zeggen wil, dat zij
alle insecten wel de haas konden worden. Maar
de koningin en de regeeringspersonen niet.

Welnu, heden is gebleken, dat Mefisto dit liedje
vergeefs zou hebben gezongen, als hij met zijn
onbeslagen paardepooten zou hebben rondgehoed
in de geleerden van de rechterzijde, waar hem de
paardepoot-beslaande correspondent van „Het Han-
delsblad” ten tooneele voert. Het liedje van Me-
fisto slaat op de rechterzijde als een tang op een
varken. Want het bijtende, bloedzuigende insect
was er wel, en gebeten heeft het ook. En makkelijk
te krijgen was het niet. En reeds was het haast
gekropen, niet onder, doch in den ministerrok.
Alsof 't er in hoorde. Maar zie, de menschen,
die „Het Handelsblad” voor de vrienden van Auer-
bach hield, zij hebben zelfs het insect alle ruimte
plus een ministerrok, willen laten, maar de koningin
heeft er voor bedankt. Ze had hem eindelijk en
daarom heeft ze 'n niet meer. En als het koor
van Auerbach jubelt, wanneer Mefisto uitgezon-
gen is, dan jubelt de koningin mee en allen, die
ten hove zijn.

Wir knicken und ersticken
Doch gleich, wenn einer sticht.

Men zegt, dat „Het Volk”, onder redactie van
den heer Troelstra, erkend heeft, dat de rechter-
zijde van Auerbach tegenover hem succes had;
dat ze hem had.

En als iemand in dit verhaal te veel allegorie
vindt, en dan nog niet eens van de prettigste, dan
denke hij aan een ander woord van Mefisto:

Wie sich Verdienst und Glück verketten,
Das fällt den Toren niemals ein;
Wenn sie den Stein der Weisen hätten;
Der Weise mangelte dem Stein.

Dat is te zeggen:

Geen dwaas beseft, hoe nauw verbonden
Steeds zijn: geluk en kundigheid;
Zoo men den steen der wijzen vande,
Men vond geen wijze voor den steen.

Zou Mefisto na dat niet moeten zeggen aan de
linkerzijde na de verwonderlijke oplossing der door
haar ontzettende crisis? Waar was haar wijze?

Vóór eenige weken heeft in de rubriek van „De
Telegraaf” „Spotterij of Sotterij” iemand een
kamermeisje van het paleis over de crisis laten
redeneeren, alsof ze er alles van afwist, hoe het
moest. Ook Mefisto haalt dat kamermeisje erbij;
die Zofe.

Welnu: und die Zofe lacht.

Van Eeden bij Lloyd George.

Men zal zich herinneren, dat Van Eeden naar
Londen geweest is, om den vrede te raden en
dat in die reis wat moois gezien is. Nu komt Raemaekers,
de verwoede anti-Bliches-tekenaar, Van
Eeden honen. Deze heeft gedrukt, alsof hij vóór
de Geallieerden was en intusschen krachtens die
houding bij Raemaekers mogen logeeren en door
diens bemiddeling Lloyd George te spreken ge-
kregen. En ziedaar, nu blijkt, dat Van Eeden voor
de duitschers kwam. Raemaekers woedend.

Een vriendelijke lezeres zendt mij het knipsel
van Raemaekers' uitval, dat ik niet gezien had.
Hartelijk dank er voor. Maar laat ons voorzichtig
zijn. Raemaekers is ook niet de allerbeste vredes-
apostel en we kunnen Van Eeden's persoonlijke
sympathieën pro dit of pro dat niet deelen, en
zelfs zijn tweeslachtige houding gispn, zonder
nog te ontkennen, dat die man althans wat ge-
drukt heeft voor den vrede. Niet de manier,
waarop, maar het doen allereerst vraagt er-
kenning.

of de fijne dichteres Virginia Loveling, wier werk
zich tot in onze dagen heeft voortgezet — en zoo
is er, als een lenteverblijden van nieuwe hoop,
de jonge, gracievolle Alice Nahon. Den meester
zelf heeft ze niet gekend — ze is nauwelijks 20
jaar — maar zijn nog levende geest heeft ook
haar bezielde, en, als in al de anderen, het talent
wakker geroepen.

Hoor hoe ze er van zingt:

Daar weet geen één den stillen troest
Die door m'n kale kamer bloest
't En is geen zonlicht van den oost
't En is geen lief, dat kust en koest...
Het is een oude besleenis
Van hem, die schoon van eenvoud is
En prachtig droeg z'n droefenis
Gezelle... m'n goede Gezelle!

Wanneer te sterven ging de zon,
De schemering heur webbe spon,
Wanneer de smart mij overwon
En ik die smart niet dragen kon;
Dan heb ik vaak me neergezet
Dicht bij dat oud — verkleurd portret...
Daar toeven was me een schoon gebed,
Gezelle... m'n heilige Gezelle.

O geef me van uw óel gezicht
De ziel, die in uw oogen ligt;
De ziel, die lukt een blom naar 't licht,
Naar God en Vlaanderen stond gericht.

De man en de vrouw volgens de laatste beschouwing.

Men weet, dat de gehuwde ambtenares bij het
rijk ontslag kreeg. Dat heeft tot merkwaardige uit-
latingen sommige dames verlokkt. Suze Groeneweg
verklaarde, dat minister Colijn den maatregel ge-
weld heeft, om de vrouwen van zijn partij weer
te lijmen. Deze waren op hem verbitterd, vanwege
de vlootwet, moet 't weten, en daarom zocht hij
de vrouwen terug te krijgen door de getrouwde
dames weer naar de huishouding terug te sturen.

Maar dat is het wonderlijkste niet: er is meer
onzin over minister Colijn verteld.

Het meest verbaast de volgende uitlating van
een dame in de Groene, en dan wel in ver-
band met de z.g. „dolzinnigheid” van een man,
die beweerd had, dat de vrouwen liever gemak-
kelijk op het bureau zitten, dan de moeilijke huis-
houding waar te nemen, die ze kalm aan de dienst-
bode overlaten:

„Dat deze wel zeer naieve van het sterke geslacht
geen oogenblik op het denkbeeld kwam, dan liever
zijn vrouw dat gemakkelijke baantje te gunnen
en zelf haar zware taak (in de huishouding) over
te nemen, daarvoor staat ons verstand stil, maar
pleiten voor het karakter van den inzender, noch
lees: of) voor diens scherpzinnigheid om zich
zoo bloot te geven, doet het zeker niet.”

Het verstand van deze dame staat wel wat gauw
stil. En pleiten voor haar scherpzinnigheid om
zich zoo bloot te geven, doet het zeker niet. We
laten haar stijl gelijk die is, en zullen eens zien,
of haar collega aan hetzelfde blad, die altijd de
stijlriteitlen onderhanden neemt, Charivarius, haar
ook aandurfte.

Nieuwere profetie.

Tegenwoordig ritselt in Nederland de Soefi-be-
weging. Soefisme is een soort van religieuze wys-
begeerte, die met de leuzen van liefde, wijsheid,
schoonheid, komt aandragen, voor de zooveelste
maal. Volgens het pas verschenen werkje „De
Boodschap en de Boodschapper”, opgeteekende
lezings van Inayat Khan, is het spoor van de
beweging al te vinden bij Abraham (bl. 41). De
heer Inayat Khan komt natuurlijk uit het Oosten:
al die vroegere troosters, zijn zoo heerlijk oosters.
En de Soefi-beweging zoekt een Tempel der Uni-
verseele Aanbidding te stichten. „Deze is niet alleen
een kerk voor alle menschen, maar in werkelijk-
heid omvat zij alle kerken. Alle Heilige Schrif-
ten en alle godsdiensten worden in haar boezem
in eere gehouden. De Leeraren van alle godsdien-
sten worden er geëerbiedigd” (bl. 45).

Of 't veel uithalen zal? Neen. Het Oosten kan
het Westen nu geen nieuwe ideeën bijbrengen.
Vooral niet, wanneer het de profetie opvat als
geestelijke traagheid. Hoor: „De Soefi ziet, dat
de wereld nog slaapt en dat zij het beeld vertoont
van menschen, die werken en zich bewegen, maar
tegelijktijd in slaap zijn. Volgens de leering van
de profeten is het een groote misdaad om hen te
wakken, die nog slapende zijn” (bl. 44).

Maar Israël's profeten dachten er anders over.
Ook hij, die gekomen is, volgens dezen man, niet
om de wet te breken, doch om ze te vervullen.
Naar zijn opvatting beteekent dat: alles te laten,
zooals het is. Maar het morgen lied van wie Chris-
tus vroeg volgden is: Ontwaak, gij die slaapt,
en sta op uit de dooden.

Geen slapers wakken. Van de Soefi's hebben
we dus geen bladen te wachten onder den titel:
„De Wekker”, „De Heraut”, „De Bazuin”, „De
Roepert”, „De Klok”, „De Strijdkreet”, „De Schel”,
„Kikeriki” of iets anders, dat op hard roepen en
wakken duidt. Daarom kan Khan in Nederland
wel gauw zijn biezen pakken. Voorlooppig doen we
't hier nog af met Wekstemmen en zoo.

K. SCHILDER.

En te
Door
Te d
Gezell

Wat va
zeke, is
omdat in
zijn door
En dez

de parelf
verschene
geen doe
maar och
van alles
stende
worden
door een

Daarom
zoo echt
pessimist
de vrucht
en van
bittere w
tusschen
de treffer

Treffen
gedichten
jong en
nippende
het kunn
pessimist
latenheid
teerzacht
helle hit
effenheid
deze een
gewoon
aan het
gewild-eff
natuur.

Wie d
bundeltje
kindren
„Weemoe
zachte v
liedekens
beide bu
van alle

Niet b
hier over
klanken
moed u
bovendien
Het V
in tallo
't verre
ook in v
men”, „F
aardige

Ik v
Zeg
Wa
D'v

In
't it
In
't S

Ik v
Zeg
Wa
D'v

In
't it
In
't S

72. Aa
29 Janu
In het
dichtje

Gij
Ma
Uw
En
Gij
Gij
Ma

Ik
Ma
Vee
En
Zijn
Ik
Ma

1874.
Dit slo
Groen en
op de j
te Utrecht

Door h
voor zich
partij va
kinderen
Beets da
En het
tergde
Beets
zijn rich

g, wier werk
tot — en zoo
nieuwe hoop,
Den meester
nauwelijks 20
est heeft ook
en, het talent

En leer het, zanger, leer het mij,
Door levensvreugd en stervenstij
Te dichten, simpel zoo als gij
Gezelle, m'n meester Gezelle.

Wat vooral treft in dit kristal-klare sonore ver-
zeke, is de weemoed, het meevleuen in lijden,
omdat in de jonge ziel zelf is het „overwonnen”
zijn door smart.

En deze eigenschap is de voornaamste van al
de pareltijne gedichtjes uit de beide bundels, die
verschenen zijn: weemoed; geen sentimentaliteit,
geen doelloos treuren of pessimistische zwartheid,
maar echte weemoed, geworden uit het besef, dat
van alles wat de naar schoonheid en liefde dor-
stende ziel in spontaan begeeren grijpen wil, niets
worden kan tot reëel bezit, omdat de levenskracht
door een knagende ziekte wordt verteerd.

Daarom is de kunst van dit Vlaamsche meisje
zoo echt, zoo vol, zoo zuiver. Want waar het
pessimisme van velen onzer dichters slechts is
de vrucht van al te ego-centrische belangstelling
en van ziekelijke toebereij, daar is hier van de
bittere werkelijkheid eener dagelijksche worsteling
tusschen weten en hopen ontroerende weemoed
de treffende weerslag.

Treffend inderdaad. Want als uit deze
gedichten somberheid sprak, waar een zoo
jong en hopend leven altijd weer voelt de
nippende omknelling van den dood, we zouden
het kunnen begrijpen! Maar van somberheid, van
pessimisme is er juist geen spoor! De stille ge-
latenheid van den weemoed spreekt overal, legt
teerzachte kleuren over elk tafereel, tempert de
helle hitte van de zomerzon, neemt weg de vale
offenheid van den grauwen winterdag. Dat maakt
deze eenvoudige onopgesmukte poëzie zoo buiten-
gewoon en fijn, dat doet u bij het lezen denken
aan het zingen van een vogeltje, zonder eenig
gewild-effect, drang slechts van de ingeschapen
natuur.

Wie daarvan lezen wil, neme uit het eerste
bundeltje „Vondelingskens” de gedichtjes: „O,
kindren van mijn droomen”, „Rozen”, „Armos”,
„Weemoed”, „Stervens-pijn” of uit het latere „Op
zachte voorzeiken”, „Deemster-vrage”, „Avond-
liedekens”, „Verlangen”. Of beter nog, hij leze
beide bundelkens geheel, want ’t is de grondtoon
van alle dichtjes, telkens weer.

Niet beter kan ik doen, dan enkele „verzekes”
hier over te nemen. Dan blijkt tegelijk wat fleurig
klanken-gespeel boven den grond-toon van wee-
moed uit ritselen kan, en welke eigenschappen
bovendien deze kunst sieren.

Het Vlaamsche buitenkind bemerkt ge overal,
in tallooze natuurdichtjes („Dopheide”, „Aan
’t verre dorpen”, „Lupinen”, „Nacht-kapel”), maar
ook in verzen over ’t Vlaamsche volk („Drij blom-
men”, „Fantasia”). ’t Is ’t eerste wat ge ziet in het
aardige motto-dichtje van „Vondelingskens”

’kVond z’ in Vlaandren, waar geen hand
Zegent d’ idealen....
Waar men, als een vreemde bant
D’ eigen zoete tale.

In ’t vertellen van wat wind....
’t Ritselen van de hagen....
In de kijkers van een kind....
’t Scheemren van de dagen....

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XC.

72. Aan Beets. Opgenomen in De Heraut van
29 Januari 1882.

In het jaar 1874 heeft Beets het volgende leeke-
dichtje geschreven:

AAN DEZEN EN GENEN.

Gij zijt wel mannen van mijn richting,
Maar zijt geen mannen naar mijn hart;
Uw werk is niet tot vredestelling,
En zij het strijden ook verplichting,
Gij doet veel meer, gij lert en sari.
Gij zijt wel mannen van mijn richting,
Maar zijt geen mannen naar mijn hart.

Ik mag, ik wil u niet bestrijden,
Maar met u strijden kan ik niet;
Veel liever uw miskenning lijden
En in de hardheid dezer tijden.
Zijn wat uw soort lafhartig hiet.
Ik mag, ik wil u niet bestrijden,
Maar met u strijden kan ik niet.

1874. 2 Sam. 3:39m.

Dit sloeg blijkbaar op de partij van actie onder
Groen en Kuyper, met wie Beets sinds het gebeurde
op de jaarvergadering van Christelijk Nationaal
te Utrecht 19 Mei 1869 finaal gebroken had.

Door het onderschrift: 2 Sam. 3:39 m. zijdelings
voor zichzelf naar David en rechtstreeks voor de
partij van actie naar de zonen van Zeruja, de
kinderen der verkeerdheid, verwijzend, hoonde
Beets daarmee die partij als „soort” van lieden.
En het verwijt, dat hij en de zijnen anderen
tergeve en sardie, griede Dr Kuyper diep.

Beets hield „le beau rôle” aan zich. Mannen van
zijn richting — geen mannen naar zijn hart —

’kVond z’n ’teigen stil gedacht....
In wat bloemen-zegen....
’kVond ze, spelend langs de gracht
Van verlaten wegen....

Zoudt ge weelde vragen toch
Van die schaan’le dingskens....?
’t Zijn geen rijke kinderen...., och,
’t Zijn maar vondelingskens....

Er leeft in dit jonge meisje ook, diep en innig,
wat het wezen is van de echte-vrouwenziel, de
moederhede. Lees maar de vele verskens over
kinderen, waarvan deze proeve: (fragment)

Kindje:

Lijk albasten bloeme
Ligt uw teer gezichteke
En uit elk’ azuren kijker
Blinkt een blauw gedichteke.

Kon ik vatten, kindje,
Van die dichtjes, rhytme en rijm;
Mocht ik, van uw broze wereld,
Raden het subtiel geheim.

’kDurf u haast niet kussen....
— Raakt men witte bloemen aan —?
Schendt men dan de sneeuwgedachtjes,
Die er door uw kopken gaan?

Straks, als ge zult slumren,
Kind, dat ik zoo gereu zie,
Dan misschien zal ik u zoenen,
Lijk men kust een relikwie.

En dan de devotie! roomsch natuurlijk, maar
als zoodanig echt. Zie slechts weer de dichtjes:
„Godslampje”, „Allerzielen”, „Bidden”, „’t Is d’ ure
der Getijden”, of:

Geloof:

Daar droomt iets in uw oogen,
Wen gij ten hemel ziet;
Daar zingt iets in uw zuchten,
Heel verre, van verdriet....

Daar suist iets in uw stemme,
Een troest, dien ’k zelden vond
In woorden, die gedijen
Uit menschelijken mond.

Daar juicht iets in uw vreugde
En, zoo ge wel eens schreit,
Dan lacht er door uw tranen
Zoo veel gelatenheid....

O Lieve, zeg me stille,
Is dat soms verre schijn
Van de eindeloze weelde,
Heel dicht bij Hem te zijn?

Ontroerend is het, de stille berusting te zien
in dit 20-jarig kind, wier ontvankelijke ziel zoo
veel schoonheid voelt in ’t leven, die ze toch
nimmer de hare zal kunnen noemen. Daarvan
spreken: „O, blijf niet aan me denken”, „Avond-
klacht”, „M’n Jeugd”.
Iets als loufering ligt er in het:

’t Is goe.... ’t Is goe....
Vraag niet, o kind, waarom en hoe
Die weemoed over uw vreugde vlot
Men moet in ieder groot genot

dat waren ze, deze lieden „harder” dan hij. Maar
— zoo vragen we met Postmus, Calvinisti-
sche Verloogen blz. 78. — wat zou ervan Ne-
derland geworden zijn, indien een Groen en de
zijnen al even „teeder” geweest waren, als de
man, die — te goeder trouw, zeer zeker, maar
in onbegrijpelijke kortzichtigheid — „geheel zijn
volk” wilde behooren!

Nadat nu Beets dit versje in zijn Najaars-
bladen had gepubliceerd, zong Dr Kuyper daar
anoniem in De Heraut van 29 Januari 1882
het hier volgend vers op legen, met terugslag op
2 Sam. 3:39 m. dat Beets, helaas, als motto koos:

2 Sam. III: 39m.

[„Maer ik ben heden teeder, ende gesalft ten Koningh;
ende dese mannen, de zonen van Zeruja,
zijn harder dan ik; de Heere zal den boosdoender
vergelden nae syne boosheyt.”]

AAN BEETS.

Neen, ’t zit ’em in geen „doen door laten”
Te laten ’t niets doen eischt hier plicht.
Of wat zal steen en slingor baten,
Als Isrel voor den Hoerner zwicht?

Woudt ge u bij David vergelijken,
Strijd dan als hij de strijden Gods,
Doe zelf dan heilge „geestdrift” blijken,
Tot Goliath vall’, ’t pantsker ten trots!

Neen, ’t zijn geen Zonen van Zeruja,
Die broederen van uw tegenzin,
Maar ’k vraag u op den man af — u ja,
Gaf „teederheid” dit dicht u in?

Of is het niet u kwalijk kwijten,
Van wat voor ’t schaap de Herder doet,
Nu ’t Herderlied bij ’t schaap kwam pleiten,
Voor schotvrijheid van ’t wolfsgebied?

1) Dit ziet kennelijk op de omschrijving in ons Bevestigings-
formulier van het ambt der dienaren gegeven: dat het hun

Een plekke schaduw lezen;
Daar moet aan iedere bloem een traan.
Aan iedere zon een ondergaan,
Aan iedere dag een avond wezen.

en ook in het gedachtenvolle avondliedje:

’t Is goed in ’teigen hert te kijken
Nog even, voor het slapen gaan,
Of ik van dageraad tot avond
Geen enkel hert heb zeer gedaan.

Of ik geen oogen heb doen schreien,
Geen weemoed op een wezen lei;
Of ik aan liefdelooze menschen
Een wordeke van liefde zei.

En vind ik in het huis mijns herten,
Dat ik één droefenis genas
Dat ik mijn armen heb gewonden
Rondom een hoofd, dat eenzaam was....

Dan voel ik op mijn jonge lippen,
Die goedheid lijk een avondzon.... —

’t Is goed, in ’teigen hert te kijken
En zoo z’n oogen toe te doen.

Hier spreekt zoo klaar die bewogenheid met
het lot van anderen, die typisch is voor vele
gedichtjes van deze jonge liederes, omdat ze uit
eigen droeve ervaring weet, hoeveel troost er ligt
in meeleven en meelijden.

Nog op een genre moet ik ten slotte wijzen,
omdat het zoo duidelijk toont, dat het pessimisme
deze jonge ziel niet heeft verdonkerd, maar dat
de tinteling van het gewone leven haar volle
belangstelling heeft. Natief-geestig noemt de dich-
teres deze dichtjes „afgeleerd”. En dat zijn ze
ook, moment-opnamen, genre-schilderijtjes, maar
fijn als zonnegoud. Zie eens deze herfst-impressie:

Achter d’ oude kloosterwoning
Hing wat roode zon....
Onder goud getinte linde
Had een jonge non....

Heur gelaten oogen droomden
Onder blanken doek
Naar de zwart’ en roode letters
Van ’t getijden boek....

Langs de wegsken was gepevel
Van wat blaren bruin....
Aan heur voeten bogen schrale
Violieren schuin....

Als ’n dood’ illusie, die ze
Lang vergeten had
Viel er, op heur jonge handen,
Een verschrompeld blad.

Hier leeft alles wat Vlaamsch en tegelijk ook
alles wat kunst is!
En niet minder tekenend is het pittige:

De kinderen van „de Soetewaij”.

Ze trekken ter schole ten halfevier acht,
— Het dorpie ligt ver van ’t gelucht, —
Om ’t even, of liefelijk ’t zonkeke lacht,
Voor wind noch voor regen beducht.
Met blauw-baaien rokken

En als dan God zgn vuur’ge schichten,
Van ander pees joeg; en door ’t volk,
Tot eer zijns naams een werk liet stichten,
Waar troost van afvloed naar dat volk,

Zal Beets zijn broedren dan beschimpen,
Als „sarders”, „tergers”? — „Soort” van volk
Ze noemen, die van angst doen krimpden,
Den wijzen twijfelaar? Wierd Beets tolk

Van die verdoolde tegenstanders,
Die ’t Woord, ja, eeren op h’n wijs
Toch niet naar ’t Woord eischt! Neen, vlak anders!
Niet d’ ingedaanden Geest; meer ’s menschen
[geest ten prijs?]

Onder den titel: Dr Kuyper.... als dich-
ter werd dit vers ter gelegenheid van den tach-
tugsten verjaardag van Dr Kuyper geplaatst in
De Stichtsche Courant van 27 October 1917
als „het eenigste gedicht, dat Dr K. ooit heeft
gemaakt”.

We twijfelen echter of dit laatste niet te sterk
gesproken is. Want ook de dichtregelen: „o Volk
van God, dat zonkt in smaad” enz., opgenomen
in het Feestnummer van De Heraut bij de op-
richting der Vrije Universiteit, schijnen van Dr
Kuyper te zijn.

Maar het bekende: „Voor mij! één zucht be-
heerscht mijn leven”, (zie Gedenkeboek 1897,
blz. 77) is slechts een variatie op Da Costa’s:
„Voor mij! één doel slechts heeft mijn leven!”
Zie ook: Maranatha, blz. 24.

plicht in: „te wederleggen alle dwalingen
en kettersen die tegen de zuivere leer stry-
den”. Zich er buiten houden is dus niet de gelofte van de
dienaren des Woords rechtstreeks in strijd. Zie Hand. 20:28v.

De blinkende blokskens¹⁾
Van 's Zaterdag's verich gevernist,
Zoo trekken zo zwijgend
De koppekens nijgend,
Door regen, door sneeuw of door mist
Dan spreken die boerengespelkens, geen woord
De grotereren trekken de kleineren voort
„Klikkende klakker” zoo kloffen de rijen
Op blokskens voorbij langs de grauwe kasseien.²⁾

Wie nu met aandacht deze, in inhoud zeer verscheidene, maar in artistiekheid wondervol harmonieerende, dichtjes gelezen heeft, behoeft ik de beide bundeltjes niet meer aan te bevelen. Ze zijn een rijk bezit, voor ieder, die de bekoring kent, van echte kunst, en het smaakvol uiterlijk is met het innerlijk volkomen in overeenstemming.

Het zal onzen lezers bekend zijn, dat bewonderende menschen in Noord en Zuid gold verzamelen, om Alice Nahon in staat te stellen naar het Zwitsersche hoogland te gaan, om daar genezing te zoeken. Van harte hopen we, dat dit pogen slagen zal en onder Gods zegen, dit brooze leven behouden mag worden.

Dichters als Alice Nahon zijn zoo noodig in onzen tijd!

C. T.

¹⁾ klompen, ²⁾ klinkers, keien.

PERS-SCHOUW.

De moed der eenzaamheid.

Het liberale „Handelsblad” geeft in den laatste tijd wekelijks een godsdienstige meditatie aan zijn lezers.

Natuurlijk (nog) geen gereformeerde.

Maar wij waardeeren de kentering van de publieke opinie, waarvan deze religieuze opstellen het bewijsteek zijn.

Het mooie is, dat de actie van het liberale blad zelf uitging. In Duitschland, o.a. in Wurtemberg, verschijnen ook in vele, z.g. neutrale, kranten van die wekelijksche overpeinzingen, doch deze zijn doorgaans ingezonden door het „Christelijk Persverbond” (dat bij ons nog geboren moet worden!).

Wij meenen onzen lezers een dienst te doen door één van de „Handelsblad”-meditaties over te nemen. Ze is van Dr C. P. Gunning, die met dit artikel bewijst, dat hij heel wat beters kan dan een dwaas boek vertalen.

De Moed der Eenzaamheid — dit opschrift is eigenlijk een contradictio in terminis, een ongerijmdheid. Wie moedig is, voelt zich niet eenzaam, niet verlaten, en de eenzame voelt zich meestal niet bepaald moedig. Of, weten wij menschen misschien niet wat moed, zedelijke moed, noch wat eenzaamheid beteekent?

Eenzaamheid, zij wij er eerlijk gezegd niet allen bang voor? Reeds voor de gewone lichamelijke eenzaamheid. Wie als kind wel eens picht verdwaald raakte, of opgesloten geweest is (zij het ook slechts voor de grap) in een kast boven op zolder, voelt den angst nog tot op den huidige dag. En hebt ge wel eens alleen 's nachts over de heide gedwaald? Of ergens buiten eenzaam de nacht moeten houden? Of aan een ziekebed gewaakt? Deze eenzaamheid, dit alleen zijn in de natuur, vergt het uiterste van onze krachten. Wij durven het niet aan, wij kunnen het niet aan.

Dit alles geldt in nog sterkere mate van geestelijke eenzaamheid. De gewone mensch doet niet de groote massa mee, hij is een kuddedier. Het staat immers zoo gek als je dat niet doet! Dan wordt je uitgelachen en daar voelt niemand veel voor. Ons geheele leven door kijken wij naar datgene wat onze medemenschen doen. Het is een dwang, een benauwenis, waar niemand zich aan ontkomen kan. Van al onze goetse voornemens, onze betere verlangens, blijft door deze menschen-vrees bitter weinig over. Wie heeft deze tragiek in zijn leven niet gevoeld? In het leven van Jezus zien wij dit angstig scherp aan het licht treden. Denk slechts aan Petrus, die Jezus verloochent, omdat het zoo gek stond daar in het Rechthuis den post van een geestelijk eenzame in te nemen. Denk aan Pilatus, die Hem, tegen beter weten in, aan het kruis laat slaan, gedreven door dezelfde menschen-vrees. Overal waar heilige beginselen verloochend worden is de hoofdoorzaak: angst voor geestelijke eenzaamheid. Zou dit misschien een wezenlijk bestanddeel zijn van wat men met een vaak onbegrepen woord wel „zonde” noemt?

Angst voor de eenzaamheid, niemand blijft er vrij van. Is daar inderdaad geen ontkomen aan? Zou de dood, de groote eenzaamheid, ons op deze wijze reeds tijdens ons leven in zijn greep vastnemen? Alleenstaand, onze eigen persoonlijkheid tot haar volle recht laten komen, en daarmee alle gaven en talenten ons geschonken, wij kunnen het niet. En wij weten ook niet hoe het te loeren aan onze kinderen, die wij moeten grootbrengen, klaar maken voor de levensstrijd, die hun wacht. Wij brengen hen bijeen in groepen, thuis, op school en in vereenigingen. Op zichzelf is daar zeker niets tegen. Alleen in gemeenschapsvormen kan de menschheid in deze wereld iets opbouwen. Maar hoe weinigen geven iets „eigens” aan die gemeenschap, bouwen haar mee op — hoewel onthelpten in en door haar slechts de groote eenzaamheid van het eigen-ik.

Misschien hebben wij met het bovenstaande onwillekeurig de beide polen aangegeven, waartusschen deze angst voor de eenzaamheid zich beweegt: de dood en het eigen-ik. Bij dezen over-

weegt het eerste, bij een ander het tweede. Tai loozen jagen van het eene genot naar het andere, zoeken de eene sensatie voor, de andere na. Een stuurlaars schip gelijkt hun leven, door allerlei windvlagen heen en weer geëldend. En bij nader toezien blijkt het al te worden beheerscht en geleid door een angst voor het eigen-ik! Alles te verdragen, alleen niet het alleen zijn met het eigen-ik. En angst voor den dood — zij die een blik hebben geslagen in anderer sieleleven en den angst van zoovele onrustigen hebben kunnen beluisteren, weten ons te vertellen welk een rol de angst voor den dood, in velerlei vorm doorwerkende, in die levens speelt.

Misschien zijn deze beide ten slotte één. Ons eigen-ik, het staat onder den banvloek van den dood, het leidt onontkoombaar naar den dood — en daarom vervult het ons met angst en schrik.

Is daar voor den mensch geen ontkomen aan? Moet die angst als een demon ons leven beheerschen? Of is daar een uitredding, die pas gevonden, aangegrepen kan worden, daar waar eigen menschelijk inzicht en menschelijke kracht faalt?

Steeds meer komt tot ons, komt tot de menschheid de boodschap van Hem, die alleen ons van dezen angst verlossen kan en wil. Hij helpt ons door de eenzaamheid heen. Hij reikt ons de hand over graf en dood. Gelukkig dan ook zij die deze eenzaamheid niet ontvlieden, gelukkig allen die verlaten en eenzaam door het leven gaan, — wanneer zij maar de hand grijpen van Hem, die zich dan pas, als het ontzettende, het levenvernietigende van deze eenzaamheid zich aan hen heeft doen gevoelen, kan openbaren, die zijn kracht alleen in onze zwakte kan manifesteren. Daar is een kunnen, een heerlijk hooger kunnen, voor den mensch weggelegd dat pas begint daar waar wij niet meer kunnen en erkennen dat wij niet meer kunnen. Wie Jezus gevonden heeft, hij pas weet wat eenzaamheid beteekent, maar hij weet ook welk een heerlijk begin hem hier gegeven wordt. Hij heeft den moed der eenzaamheid gekregen, omdat hij de diepere betekenis van Jezus' woord heeft leeren verstaan: „In de wereld zult ge verdrukking hebben, alleen staan, zal de doodangst u vervullen. Maar hebt goeden moed. Ik heb de wereld overwonnen.”

Heerlijk, als deze zekerheid ons onvervreemdbaar geestelijk bezit geworden is en wij er iets van kunnen doorgeven aan onze kinderen. Dan zal hun leven sterk en goed worden, omdat ook zij zullen toonen te bezitten, onder alle wisselvalligheden van dit leven, den moed der eenzaamheid.

B. W.

BOEKBESPREKING.

„Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland 1924”, onder redactie van de predikanten G. Dierkes en J. C. Rullmann.

Goes. — Oosterbaan & Le Cointre.

Dit jaarboek is weer keurig in orde.

Bijna is 't gelukt de kerken, die geen gegevens inzonden, tot beleefdheid te brengen. Een paar staan nog gebrandmerkt met een f. Na heb ik niet bladzij na bladzij afgezocht, maar de nalatige kerken, die ik daarin tegenkwam, waren vakant. Als de redactie nu vier maanden die kerken zelf te hebben aangeklopt, ten vijfden male eens den predikant van de genabuurde kerk verzocht, om de patiënte eens op te zoeken. Of — en dat zou nog beter zijn — aan den konsulent. Maar dan zou het „Jaarboek” zich moeten vervolledigen en bij elke vakante kerk den naam van den konsulent vermelden.

De Rullmann gaf weer het gebruikelijke kerkelijk overzicht 1923. „Loop” zoo goed als geheel over de Synode. Zelfs de Bejdenisvragen werden erin opgenomen. Ware er nog niet iets meer te vermelden geweest? Zou is 't toch wel wat erg magor!

Wemoeilijke lectuur bieden de „In Memoriam”. Toch is er ook weer iets aangenaams in om de doden op die wijze van meer nabij te leeren kennen, te lezen van hun leven en sterven en van hun ingaan in de vroegle huns Heeren. Wat voorrecht voor onze kerken, dat het getuigenis van godzaligheid haar overleden predikanten mag worden nagegeven. De vraag: kan een dominee zalig worden? behoort onder ons gelukkig niet gesteld. De feiten antwoorden vóór de vraag kan oprijzen.

Een kleine fout. De Kerkhof ontving zijn gymnasiale opleiding niet aan het Marnix-gymnasium (want dat bestond destijds nog niet) maar aan het Erasmus-gymnasium.

Twee bijlagen bevat het „Jaarboek”: een, waarop de portretten van de in 1923 overleden predikanten voorkomen en een van de Generale Synode, onzen lezers wel bekend.

„Van Liefde's Leed”, Schetsen en Gedichten, door H. S. S. Kuiper.

Kampen, J. H. Kok, 1923.

Er ligt iets heel teers over deze schetsen. Zij geven realistische teekening van gebroken idealen. Daarom dompelen zij sensible naturen in melancholische stemming.

Fijn psychologisch vaak wordt het door teleurgestelde liefde opstandige of ook kijnpende hart getuigd. Dit boek zou een blijvend pessimistisch effect in sommige jeugdige gemoederen kunnen achterlaten, ware het niet, dat er een pendant op volgt.

De moede „Catalogus van Boekwerken”, zoo pas door den heer Kok uitgegeven, verradert het ons.

Daarin wordt vermeld, dat onder de boeken, welke ter perse gelegd zijn, ook behoort „Van Liefde's Licht”, van mej. H. S. S. Kuiper.

Daar ben ik bij om.

Zoo'n tegenwicht is noodig.

Met te geruster hart kan ik nu het voor mij liggende boek als literair kantwerk presenteren.

Om nu nog op een paar bijzonderheden te wijzen. De schrijfster verloochent zich als dochter van onzen grooten theoloog niet.

Ze laat ergens een grootmoeder aan haar kleindochter vragen: „Vindt ge 't een heel ergen proekbrief? Misschien wel een beetje?” En ik kan heusch niet nalaten te antwoorden: ja, wel een beetje veel. Ook bedient zij zich van een teekening om de idee van het christocentrische te verduidelijken. In zulk een boek mag m.i. zoo'n grafische voorstelling niet voorkomen. Alleen woorden behooren te illustreren.

Sommige recensenten gaven aan, welke schetsen zij het best geslaagd achten. Zij waren het daarin niet elkander niet eens. En ik heb het weer niet met hen eens. Daarom zal ik mijn gevoel in deze niet publiceren. Misschien zou in iemands oordeel de recensentenkritiek nog relatiever gemaakt worden, dan zij nu reeds den naam heeft te zijn. En een opperrecensoor, die ex cathedra kan spreken, zijn we nu eenmaal niet rijk.

Men kan een boek naar onderscheiden normen beoordeelen.

En ten opzichte van die normen kan een boek als dit zich nu eens sterker, dan weer zwakker handhaven.

Dat houdt voorzeker geen geringen lof in.

„Langs vele wegen”, door A. van Hoogstraten Schoch.

Kampen, J. H. Kok, 1923.

Dit is een boek vol meditaties.

Maar meditaties van een bijzonder soort.

Niet een schriftwoord zet de schrijfster tot mediteeren, maar een voorval uit het leven, een passage uit een boek.

Een geweldige belezenheid spreekt uit deze bladen. En tegelijk een buitengewone gave van combineren. Mevrouw van Hoogstraten zit overal symboliek. Daarbij blijft zij predikantsvrouw.

Men ziet haar als pastoraal de huizen der lijdenden binnengaan en woorden van troost druppelen als een schitterende regen op het neergelegde siele-kelk.

Soms — en dit mag ik ook niet verzwijgen — is haar standpunt veel te ruim. Dan is zij over-elastisch, wat hierop neerkomt, dat het elastische er uit is.

„Ut cognoscat Te” Verhandelingen over onderscheidene Gymnasiale Leervakken, door wijlen Prof. Dr J. Woltjer, uitgegeven door Directeuren der Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs te Amsterdam. Amsterdam. — N.V. Dagblad en Drukkerij De Standaard, 1923.

Ut cognoscat Te!

Dat zij u kennen.

Zoo leest men boven het Gereformeerd Gymnasium te Amsterdam.

En gelijk het voorbericht van bovengemeld boek te lezen geeft: „Dat juist deze woorden te lezen staan op de zijk, die het stoffelijk overschot van prof. Woltjer dekt, is allernuist toevallig. Er is geen tekst uit de Heilige Schrift, die in zijn leven zulk een plaats besloeg.”

Wat prof. Woltjer voor dat gymnasium geweest is, laat zich niet meten. Als men zegt: hij was er de ziel van, zegt men nog te weinig.

Een universele geest als hij stond boven alle rectoren van alle gymnasia in ons land.

De wetenschap en hij waren niet twee, maar één. Zijn wetenschappelijke zin zocht het eerst naar de beginselen en daarbij gaven de Gereformeerde beginselen hem volkomen bevrediging.

Daarom was ook zijn beoefening der wetenschap een gedurige principieele belijdenis.

Dat het Amsterdamsche Gymnasium, dat onze Universiteit zulk een man heeft mogen bezitten, is in de voorzienigheid Gods van fundamentele betekenis geweest.

Voorzeker is het in onzen tijd, waarin het principieele weer meer op den voorgrond wordt gesteld, zeer verblijdend, dat verschillende geschriften van prof. Woltjer, die overal verspreid lagen, gebundeld werden.

Daarvoor werden ze voor vergetelheid bewaard.

Welk een schat anders verloren ware gegaan, toont deze uitgave.

Hierin wordt behandeld:

1. Het Gymnasium en de Gereformeerde beginselen.
2. Methode en omvang van het onderwijs.
3. Voorbereiding tot universitaire studie.
4. Het Latijn.
5. Het Grieksch.
6. Het Nederlandsch.
7. De Geschiedenis.
8. De Natuurwetenschappen.
9. De Natuurlijke Historie.
10. Physica en Chemie.
11. De Wiskunde.
12. Het Godsdienstonderwijs.

De aard dezer rubriek laat het niet toe om den inhoud nader te ontfeden.

Maar de opsomming laat reeds zien, wat een materiaal hierin verzamelen ligt.

Ook in de exacte wetenschappen was prof. Woltjer — het voorbericht herinnert er terecht aan — geheel thuis.

Koope een ieder, die wat met wetenschap heeft uit te staan, van den gymnasiast tot den hoogleeraar dit boek.

Men zal H.H. Directeuren van het Gymnasium prijzen om hun oedernemingsgeest.

En misschien voelen de lezers in zich ontwaken een drang tot daad.

In onze sennatzaal hangen wel de geschilderde portretten van de hoog eeraren A. Kuiper, Rutgers, Bavinck, maar niet van prof. Woltjer.

En wie nu in andere universiteiten eens heeft rondgekeken, en daar de lange rijen portretten van gestorven hoogleeraren den wand zien sieren, waardoor hun nagedachtenis wordt hooggehouden, die vraagt zich verwonderd af: waarom ontbreekt in onze sennatzaal de beeltenis van onzen geniale en onvergetelijken J. Woltjer?

Zou het mistig oer

Onze le-
werk war-
tot zoo m-
de uitnave

Men ke-
Dorheid
Hij weet

Daartoe m-
Maar het
volk zou
daarin

De Ru-
te geven
Die is

Maar w-
ruim opge-
veel eer

In onze
een tweed-
ologie”

Wijlen
begonnen

Met beh

den druk

Zoo doe

De hee

van welo

De prakti-
nu ook h
Genesis
omseerd.

Thans
Flier G.J.

Het sta-
Jesaja I

in het oc-
we dan

aanbevelen
Maar de

der Fliers
De auto

te vertalen
is hij tie

gerekend
schap, we

In verti
voorzichtig

Toet-Ank
beweging

populair
afleiding b

Niet alleen
Maar ook

meedoen
winkelen

geborduut
zijn zie

mozaiek
op 'teerst

zou hond
zal zijn

medelijden
gevoerd.

Dat daa
Wetenscha

deskundige
den vorta

voorzien
Het sta

Daar ik
troleeren

Het is
Maar de

zemt More
Het wei

van vroeg
Het is

Dr Imp

van een

Hij heef

We moe

werk.

Onder

fal

beho